

Tentamenbespreking:

Belangrijke punten:

Het ethos, het pathos, de logos. Ethos kun je niet opwekken. Je hebt als persoon zelf ethos. Je kunt een goed ethos hebben dus je kan zeggen “hij versterkt zijn ethos”, maar niet “hij wekt ethos op”, want slechte ethos is ook ethos.

Het publiek heeft geen pathos, maar je toespraak heeft pathos. Je kunt wel zeggen “wat betreft pathos [...] door middel van exclamaties en overdrijvingen wekken effectieve emoties op”

Van Dale: de stijlfiguur

Vraag 1:

a) Wat is refutatie? Leg uit met een voorbeeld waarom deze retorische techniek een nuttig gereedschap is voor journalisten. 3pnt

De refutatie is onderdeel, deel van de rede, waarbij je **anticipeert** op het tegenargument dat bij jouw beleid/plan/stelling oploopt. Je gaat het meteen weerleggen. Volle punten door het benoemen van het woord “anticiperen” of “het voorschot nemen op” mogelijke tegenargumenten en die dan weerleggen.

Het is voor jou als journalist handig om te ontdekken dat iemand zijn best doet voor refutatie. Je denkt dan dat is iemand die zowel voor als tegenargumenten serieus neemt, en niet alleen maar voor of alleen tegen. Er is dus sprake van hoor en wederhoor. Door die combinatie dat je doorhebt dat een goeie een journalist altijd op zoek is naar de andere kant van wat er beweerd wordt. Als journalist weet je dan ook dat je met mensen te maken hebt die bereid zijn om over de andere kant te praten.

b) Geef een voorbeeld van een preteritio. Leg de werking en het effect uit. 3pnt

Je zegt dat je het niet wil gaan zeggen/noemen/bespreken, maar je doet het intussen wel. De functie kan verschillen in de context, maar het heeft als voordeel dat je letterlijk zegt “ik doe het niet, want dat is [flauw/niet ethisch]”, maar je zegt het toch. Je gaat weg van de bewijslast. Dus je kan ook niet aansprakelijk worden want je hebt het “niet” gedaan. Je kunt je verdedigen. Het heeft een argumentatief voordeel.

- Zeggen ergens niet op in te gaan, maar het ondertussen wel doen (pre= voorbijgaan)
 - Om nou te zeggen dat... gaat mij te ver.
 - Ik zeg niet dat...
 - Ik hoef jullie niet te zeggen dat...
 - Aan ... moeten we hier voorbijgaan.
 - Ik wil niet weer beginnen over ...
- Wordt gebruikt om ongepaste, gênante, gevoelig liggende of controversiële onderwerpen te behandelen zonder verantwoordelijkheid te nemen.

Je doet alsof je aardig bent en zegt dat je het niet zal benoemen, terwijl je het eigenlijk gewoon wel noemt. Is meestal manipulatief gedrag.

- Kenmerk: het creëert/schept een **verstandhouding met het publiek** door het onderwerp indirect aan te snijden.
- Deze techniek is effectief omdat het de boodschap subtiel laat doorklinken zonder de spreker volledig aan de uitspraak te verbinden, wat tactisch kan zijn in verschillende situaties.
- Vb. Wilders: over het CDA: 'Ik zeg niet dat ze hun moeder verkopen om te gaan regeren, maar ze hebben er wel heel veel voor over om in een kabinet te komen'.

c) Wat is een perifrase? Leg die werking/het effect uit van deze stijlfiguur uit met een eigen voorbeeld. (2pnt)

Het is de vervanging van een normale aanduiding door een meestal uit meerdere woorden bestaande omschrijving. Het is dus nooit heel bondig maar het is meestal meer woorden. Dus niet "Parijs", maar "de lichtstad" of "stad van de liefde".

Het heeft twee soorten effecten. Het heeft iets van een puzzel, want je gaat denken van wat betekent het ook alweer. Maar je kan het ook zonder die puzzel doen door het gelijk te benoemen. En dan heb je de kans om iets of iemand meer te typeren.

- Wanneer een normale aanduiding vervangen wordt door een omschrijving (soms eraan toegevoegd), vaak met een extra betekenis of emotionele lading. Iets wordt omschreven zonder de naam ervan te noemen.

Kenmerken perifrase:

- Een gewone term wordt uitgebreid of vervangen door een beschrijvende of metaforische uitdrukking.
 - De tassendrager van Rutte
 - De bedrijfspoedel van Rutte 2
 - De loopjongen van de VVD
 - De stad van de liefde (Parijs)
 - De leader van BTS (Namjoon)
- Effect: puzzel, variatie Inkleuring

d) d) Wat zijn de twee soorten amplificatio? 2pnt

Verticale en horizontale amplificatie:

- **verticale amplificatie:** *neutraal* woord vervangen door *sterkere* uitdrukking (o.a. synoniemen, hyperbool, tropen) "Flutbegroting van het slechtste kabinet ooit"
- **horizontale amplificatie:** *breed uitmeten* door meer woorden te gebruiken (o.a. evidentia, descriptio: gedetailleerde emotionerende beschrijving, liefst in praesens historicum)

Vraag 2:

De drie onderdelen van het slot van een toespraak, volgens de retorische theorie zijn attentum, recapitulatie en affectus.

a) Hoe worden deze onderdelen doorgaans in nieuwsberichten gebruikt? (5pnt) [max. 150 woorden]

Nieuwsberichten zijn neutraal. Daar zitten geen elementen in van persuasie-elementen in (elementen om mening of gedrag te beïnvloeden). Het verschijnsel van oprolbaarheid speelt nog in nieuwsberichten een rol (de kernboodschap is meteen aan het duidelijk). Dus de onderdelen van het slot zijn normaliter eigenlijk niet van toepassing in nieuwsberichten. Het kan voorkomen dat je in bepaalde context je nieuws even juicy moet maken en er dan affectus ofzo in doet, maar normaliter zijn dat niet de regels en is dus niet typerend voor nieuwsberichten. Deze retorische theorie is dus niet voor informatieve journalistiek.

b) Hoe worden deze onderdelen doorgaans in opinieartikelen gebruikt? (5pnt) [max. 150 woorden]

De retorische theorie is wel van toepassing bij betogen. Wat is dan attentum bij betogen? In het slot heb je dit door bv. “al met al” of “kortom”. Even een aanduiding waarmee je weet dat het slot begint.

Recapitulatie: je vat de belangrijkste argumenten nog even kort samen.

Affectus: het is gericht op impact en emotie. Wat doe je dan? HOE? Door bv. een oneliner, of een mooie slotregel met een rijmend woord erin, of een metafoor of contrast of iets.

Vraag 3:

3 a) Wie was de spreker die je deze Algemene Beschouwingen hebt geanalyseerd en welke peroratie (slot)functies en -technieken heeft die ingezet in zijn/haar eigen speech en hoe effectief? (5pnt) [max 150 w]

b) Welke exordiumfuncties en -technieken heeft je spreker ingezet en hoe effectief? (5 pnt) [max 150 w]

Vraag 4:

Lees onderstaand begindeel van de speech van president George W. Bush op 20 september 2001 in het Amerikaanse Congres.

a) Welke inleidingsfuncties probeert Bush hier te vervullen? Licht toe met welke woorden hij welke functie vervult. (2 pnt)

De drie functies van de inleiding zijn: attentum parare, benevolum parare en docilem parare.

Attentum parare: hij had 100% aandacht want iedereen was er naartoe gekomen om die toespraak van de leider te horen. Aandacht was dus geen probleem in die toespraak. Door de openingszin/het aanhef had je meteen al aandacht.

Benevolum parare: welwillendheid van je publiek. Bush moest werken aan zijn welwillendheid, het vleien van het Amerikaanse volk. Omdat ze eenheid hebben getoond. Het vleien van alle mensen in de wereld die hebben mee gerouwd en kaarsen hebben aangestoken etc. “we’ve seen the state of our union, and it is strong”. Het benoemen van Todd Beamer om gezamenlijk een gedeelde held te prijzen, zit ook in het domein van benevolum parare. De held en iedereen was geprezen.

Docilem parare: je moet een beeld geven waar de toespraak over gaat. Daar zitten minimaal twee elementen in. De doelstelling van je verhaal: hoe expliciet je dit zegt is altijd moeilijk. Hij gaat dus niet zeggen dat ze alle vrijheden moesten opgeven aan de regering omdat die hele strenge maatregelen hadden, en dat ze het budget dat bedoeld was voor educatie hebben gebruikt voor wapens. In plaats daarvan zei hij: “whether we bring justice to our enemies, justice will be done”.

De bedoeling van wat de toespraak gaat benoemen staat bijna altijd in de inleiding.

Het tweede element waar je naar moet checken in de inleiding is de structuuraankondiging:

Bv. “en daarom is het belangrijk om stil te staan bij [...]” Bij Bush ontbrak dit gedeelte. Er was geen aankondiging. Je moest dus zeggen dat deze niet aanwezig was.

Attentum parare (aandacht trekken):

- **Beginnen met een pakkende vraag of anekdote:**
“Wist u dat er elke minuut 20 bomen verdwijnen door ontbossing?”

Benevolum parare (welwillend maken):

- **Het publiek complimenteren of hun belangen erkennen:**
“Ik waardeer uw tijd en inzet om hier vandaag te zijn, want samen kunnen we een verschil maken.”

Docilem parare (in staat stellen te begrijpen):

- **Het onderwerp en de context helder introduceren:**
“Vandaag bespreken we hoe klimaatverandering onze gemeenschappen beïnvloedt en wat we eraan kunnen doen.”

b) Welke retorische technieken zet hij hiervoor in? (3pnt)

Vleitechnieken, contrasten, drieslagen, ritmische figuren, chiasme, opsommingen etc. allemaal benoemen.

c) Waar in de tekst is geapplaudisseerd? (2pnt)

d) En wat doet elke ervaren spreker met de stem om applaus uit te lokken? (3pnt)

Eerst omhoog en dan heel snel naar beneden.

Vraag 5:

Speech Baudet:

Bespreek de logos, pathos en ethos in deze speech en hoe deze in balans staan met elkaar.

Logos: je kijkt eerst of iemand een duidelijk standpunt heeft.

Standpunt van Baudet was in de zin van “beleid was desastreus, minister moest opstappen en nooit terugkomen. Schuld aan minister van defensie door het verwaarlozen van de budgetten en mede-veroorzaken van de dood van die soldaten.”

Argumenten hiervoor: hij had veel argumenten en ook veel bronnen voor zijn argumenten hiervoor gebruikt. Bv. een brief, een kadertekst, hij was zichtbaar geïnformeerd door ook de kleding te dragen. Hij had op allerlei manieren dus evidentie getoond.

Pathos:

Hij komt in pak aanlopen. Er gaan dan twee gevoelens door het publiek heen.

1. Oh daar is Baudet weer
2. Dit is eigenlijk wel slim gedaan

Het doet wat met je gevoel als ie in zo'n pak aankomt. Je voelt je langzaam meer betrokken.

Er zitten veel emotionele formuleringen. Bv. over de elastiekjes. Er zat veel pathos in.

Ethos: deskundigheid, betrokkenheid/eerlijkheid, betrouwbaarheid

Deskundigheid: hij verwees naar allerlei bronnen, hij heeft zich er echt in verdiept, hij droeg dat pak, dit zorgt voor betrokkenheid.

Betrouwbaarheid: door al die bronnen

Balans:

Dit is subjectief. Maar met goeie redenering kon je daar punten voor pakken. Pathos had wel een dominante rol, vooral door dat pak, mensen hebben dat onthouden.

Enige disbalans is misschien dat hij zoveel pathos erin had zitten met het geschreeuw over het opstappen.